

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica Contra Horvm Temporvm Hæreses

In Qvibvs Quatuor Euangeliorum illi textus explicantur, quibus vel hæretici hodie (maximè Caluinus & Beza) ad sua dogmata propugnanda vti solent, vel ad hæreticorum dogmata impugnanda Catholici vti possunt

Antidotorum Evangelicorum D. Thomæ Stapletoni, S. Theol. Doctoris, & in Academica Louaniensi S. Script. Professoris Regij, Pars Altera - In Sacrosanctum Euangelium secundùm Ioannem

Stapleton, Thomas

Lvgdvni, 1595

12. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39480

infra fidem subsedit, intelligi vult: & eos qui ad illuminationis gratiam hæc verba accommodant, fanaticos vocat, homo ipse fanaticus, & aperta textus consequentia arroganter reluctans. Nec quia hanc illuminationis gratiam omnibus æqualiter offerri quidam erranter docuerunt, propterea omnibus illam pro loco & tempore dari negare necesse est; quum hoc ipsa Evangelistæ verba clarè affirmare videantur, illud in Evangelistæ verbis aut in aliis Scripturis nusquam appareat.

12. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt, &c.*

Magnum negotium hæc verba Interpretibus dederunt, adeo ut decem variæ expositiones huius loci legantur. Duæ tamen primariæ sunt, quæ quasi pro victoria concertant. Una eorû est, qui potestatem hoc loco nihil nisi dignitatem & præstantiam significare oportere acerrimè contendunt: altera eorum qui potestatem pro libera facultate & potentia à Deo data exponunt. Prior placet Cornelio Iansenio, & eam acerrimè tuentur Calvinus & Beza hoc loco, freti Græco vocabulo *ἔξουσιαν*, quod dignitatem & præstantiam in Scripturis frequenter significat. Cæterùm advertere ijdem debebant, eodem vocabulo potestatem propriè dictam, id est, liberam facultatem & potentiam aliquid agendi, non minus frequenter significari. Dedit eis potestatem super spiritus immundos, id est, facultatem eiiciendi ea. *διώκων ἡγεῖ ἔξουσιαν κατὰ πνεύματα.* Dedit servis suis potestatem cuiusque operis: id est, liberam potestatem quodlibet opus faciendi: *τὴν ἔξουσιαν πάντων ἔργων.* Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, *ἔξουσιαν ἵνα ὑμεῖς ὑποπατεῖτε ὄφεις.* Et apud ipsum postea Ioannem, *ἔξουσιαν ἵνα ἡμεῖς ἔσμεν υἱοὶ τοῦ θεοῦ.* Quis negabit potestatis vocabulo liberam hinc in Christo facultatem designari? Rursum: *Nō est vestrum nosse tempora & momenta, quæ posuit Pater in sua potestate, in τῆ ἰδίᾳ ἔξουσιᾳ;* id est, in sua libera dispositione. Et iterum: *Nōne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua potestate?* *in τῆ ἰδίᾳ ἔξουσιᾳ καὶ ἔπρε;* id est, in tua libera dispositione? Et apud Paulum. *Non habet potestatem figulus lutum ex eadem massa facere aliud vas in contumeliam, aliud in honorem? ἡμεῖς ἔξουσιαν.* Rursum. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sua voluntatis, &c.* *ἔξουσιαν ἵνα ἡμεῖς ἔσμεν υἱοὶ τοῦ θεοῦ.* Et paulò post. *Videte ne hac licentia*

Potestas fieri filios Dei quid significat.

Matth. 9: & 10. Luc. 9. Mar. 13. 34. Luc. 10. Ioan. 10.

Act. 1. Act. 5.

Rom 9. 1. Cor. 7. 1. Cor 8:9.

Ita mani- 3. cap. centif- voc ca- drinci- 70 con- sitione fectio- erbum. ca cale- m ve- eraque nomi- contra quod des; Cy- totam Secun- um de m per- super- homil. incat. certinet. am te- n rece- rehen- illumi- locum a Gen- positos lib. 1. c. 6. Cal- i, illu- a longè infra

vestra, ἢ ἔξωτα ὑμῶν, offendiculum fiat infirmis. Quis dubitare potest, his omnibus in locis vocabulum, ἔξωτα, pro libera facultate & potentia accipi? Imò apud authores prophanos ἔξωτα proprie licentiam & nimiam libertatem denotat, vnde ad Tit. 2. Chrysostomus igitur Doctor Græcus, vocabuli Græci proprietatem assecutus, ita in hunc locum scribit. Declarare voluit Evangelista, fidei gratiam non temere neque sine labore nostro in nos infundi, sed quum ipsi volumus, eam inquirimus. In nostra enim potestate est, filios Dei fieri. Quippe nisi primum ad eam accipiendam promptum animum exhibeamus, neque diuinum ad nos munus accedit, neque quicquam in nobis operatur. Vbi que igitur non violentum, non coactum, sed voluntarium penitus & liberum nobis ostendit arbitrium, quod & hoc loco significauit. In ipsis enim arcanis & supernis bonis, Dei quidem est dare gratiam, hominis autem fide exhibere seu consentire. Eandem credendi libertatem non naturalem sed diuinitus datam ex his verbis docet S. Augustinus. In potestate (inquit) hominis est mutare voluntatem suam in melius. Sed ea potestas nulla est nisi à Deo detur, de quo dictum est, Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Rursum alio in loco. Datur potestas ut filij Dei fiant qui credunt in eum, cum hoc ipsum datur ut credant in eum. Quæ potestas, nisi detur à Deo, nulla potest esse à libero arbitrio, quia liberum in bono non erit quod liberator non liberauerit. Hæc ille. Sic in lib. de Spiritu & lit. cap. 30. & seq. probat fidem esse in potestate hominis, quia hanc potestatem Deus dedit. Intelligit ergo D. Ioannes potestatem dari qua fiant filij Dei, quia datur gratia & libera facultas, vnde ex filiis iræ fiant filij Dei.

Sed huic sensui valde repugnare videtur quod dicat Evangelista, illis qui iam receperunt Christum, datam hanc à Christo potestatem esse ut fiant filij Dei: & postea, his qui credunt in nomine eius. Ad quæ verba Caluinus. Potestatem (inquit) dari Evangelista pronuntiat iis qui iam credunt. Atqui certum est re ipsa iam esse filios Dei qui credunt. Non ergo potentiam aliquam aut facultatem, sed prestantiam & dignitatem potestatis hoc loco significat. Sed satisfacit aliquo modo huic difficultati D. Thom. in com. in hunc locum, qui Augustinum sequutus, exponit potestatem dari recipientibus Christum & credentibus in eum, non postquam receperunt & crediderunt, sed antequam eum receperunt & crediderunt, ut illa verba, Quotquot receperunt eum, &, Qui credunt in nomine eius, data potestatis fieri filios Dei non subiectum, sed effectum significat.

Homil. 9.
in Ioan.

Retractat.
lib. 1. c. 12.
Contra 2.
Epiſtol.
Pelag. lib.
1. cap. 3.

gnificent. Datam enim potestatem significat vt recipiendi Christum & credendi fiant filij Dei, quia filiationis huius adoptiuæ principium fides est, sicuti eius perfectio charitas est. Atqui vt illa eadem verba pro subiecto potestatis datæ accipiamus, & iam credentibus in Christum hanc potestatem datam intelligamus, potestas nihilominus hoc loco facultatem quandam & potentiam significabit, quam iam credentes accipiant vt fiant filij Dei. Nempe vt fiant filij Dei perfecti quoad omnem cultum & obsequium Deo præstandum. Quem sensum pulchre tradit S. Augustinus his verbis.

Huc transeant qui ex lege sunt, vt ex seruis filij fiant: nec sic tamen vt serui esse desistant, sed vt tanquam filij Domino & Patri liberaliter seruiant, quia & hoc acceperunt. Dedit enim potestatem ille vnicus filios Dei fieri credentibus in nomine eius.

Hæc ille. Hic sensus sublimis est, & valde genuinus ac germanus videtur, & aliquid propriū credentibus in filium Dei iam incarnatum designat, quod hoc loco docere voluisse Euangelista videtur. Tamen enim veteres iusti credentes in Christum venturum, & ex Dei gratia legem seruantes, filij Dei indubiè erant, tamen non habebant statum filiorum Dei.

Adhuc paruuli erant, & sub tutore ac pedagogo (vt Paulus ad Gal. 4. docet) sub ceremoniis legalibus, & in statu hominum, ex timore seruientium. Hæredes quidem erant & domini omnium, sicut filij noui testamenti; non tamen habebant statum filiorum Dei, statum libertatis, sed statum seruitutis & paruulorum. Nunc autem quotquot recipiunt verbum incarnatum, & credunt in nomine eius, transeunt à lege, vt docuit August. non sunt amplius serui, sed filij, statum libertatis, statum filiorum Dei acceperunt. Ideo subiunxit Ioan. *Qui ex Deo nati sunt*, quod mox cap. 3. latius explicabitur. Quam distinctionem iterum Paulus docuit, dicens. *Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba Pater: id est, in quo facti filij Dei, Deum & Patrem inuocamus, eique liberaliter seruiamus.*

Hæc est potestas & facultas eximia credentibus in Christum data, quæ quidem magna præstantia ac dignitas est, vt docet S. Greg. homil. 6. in Ezech. sed est etiam facultas & potentia gratiæ singularis, ipsius imprimis charitatis, qua accepta fiunt credentes filij Dei: de qua alibi idem Ioannes dixit. *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & simus.*

Quibus ita explicatis, Caluini petulantia facilè retun-

De Spir.
& lit. c. 31.

Habere
statum filiorum Dei,
proprium potestati à Christo data.

Rom. 8.

1. Ioan. 3.

ditur. *Ἐσθ' αὖ* hoc loco (inquit) praestat dignitatem vertere, ad
 refellendum Papistarum commentum. Hunc enim locum pessimè
 corrumpit, quia intelligunt optionem tantum nobis dari, siqui-
 dem hoc beneficio uti libuerit. Ita liberum arbitrium ex hac voce
 tanquam ignem ex aqua eliciunt. Habet hoc prima specie aliquid
 coloris, quò & Euangelista non dicat Christum facere filios Dei, sed
 dare potestatem ut fiant. Hinc ergo colligunt, nobis gratiam hanc
 solum offerri, in arbitrio nostro esse eius fruenda vel respuenda fa-
 cultatem. Hæc ille. Cui primùm respondemus, si Euangelistæ
 verba aliqui coloris habent ad probandum liberum arbitrium,
 insulsa fuit illa amplificatio ex verbis Euangelistæ liberum ar-
 bitrium tanquam ignem ex aqua nos elicere. Quid enim hoc
 coloris habet quod ex aqua ignis elici queat? Vbi ergo nõ apert-
 ta contradictio, sed tanta probabilitas apparuit, ut ipsam pro-
 babilitatem aduersarius ipse proximis verbis agnosceret; mi-
 gni impostoris erat apertam contradictionem proclamare.
 Deinde respondemus, non Papistarum commentum aut cor-
 ruptelam, sed doctissimorum Patrum, quorum verba citau-
 mus, acerrimū iudicium esse, ex his Euangelistæ verbis liberum
 arbitrium stabiliri. Tertio respondemus mentiri Calvinum
 quum ait intelligere nos, *optionem tantum nobis dari, si bene-
 ficio gratia uti libuerit*. Dicimus enim cum Euangelista, po-
 testatem & facultatem nobis à Deo dari qua velimus fieri fi-
 lij Dei; ipsumque adeò velle, & liberrimè velle, per hanc po-
 testatem nobis conferri. *Hanc dicimus potestatem* (ait Augu-
 stinus loco citato) *ubi voluntati adiacet facultas faciendi. Vbi
 de hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult facit, si
 non vult non facit*. Hæc ille, moxque probat, ipsum credere
 seu fidem habere, & fieri filios Dei, in nostra potestate esse, quia
 hanc potestatem Deus nobis dedit, ut ex his Euangelistæ ver-
 bis probat. Potestatem ergo intelligimus non optionem
 tantum si volumus, sed efficaciam ut velimus: quæ volendi
 efficacia, volendi libertatem non tollit sed statuit, non im-
 pellit sed adiuvat. Talis quippe efficacia est, ut si volumus
 facimus, si non volumus non facimus, id est, ut libera ele-
 ctione faciamus. Audiamus nunc tamen quomodo quod ha-
 ctenus affirmavit Calvinus, probet. *Sed hoc* (inquit) *frivolum
 unius vocis aucupium contextus euertit. Nam continuo post
 subiicit Euangelista fieri Dei filios non propria carnis voluntate,
 sed quum ex Deo nascuntur. Quasi verò liberum arbitrium Dei
 gratia adiutum, sit carnis voluntas, aut electio carnalis, &
 non electio planè spiritualis, quæ à Spiritu Dei ortum capit,*
 aut

Caluini
 perulantia
 retunditur.

De Spirir.
 & lit. c. 30.

aut quasi facultas liberi arbitrij quæ hæc statuitur, sit facultas
 carnis, & non potestas à Deo data, vt contextus habet. Ita in
 media luce lectoris sui oculos fascinare se posse cõfidit Cal-
 uinus. Videamus sequentia. *Quod si fides nos regenerat vt si-
 mus filij Dei, & eam calitus inspirat Deus; aperie constat non
 potentialiter tantum à Christo nobis offerri adoptionis gratiam,
 sed ipso actu, vt loquuntur.* Hæc ille. Non fides nos regenerat,
 vt simus filij Dei, sed Deus per fidem vt regenerationis prin-
 cipium nos regenerat, vt simus per charitatẽ filij Dei, & hæc
 quidem fidem Deus inspirat; *Dei enim donũ est, non ex nobis;* *Ephes. 2.*
 sed sic inspirat, vt nisi volentes non credant, ideòque in po-
 testate hominis sit accepto fidei dono credere vel non cre-
 dere. *Vide (ait Augustinus) vtrum quisque credat si noluerit,
 aut non credat si voluerit. Quod si absurdum est (quid est enim
 credere, nisi consentire verum esse quod dicitur; consensio autem
 utique volentis est) profectò fides in potestate est. Sed non est po-
 testas nisi à Deo. De ipsa igitur fide verè dicitur, Quid habes
 quod non accepisti? Nam vt credamus, Deus dedit. Nusquam
 autem legimus in sanctis Scripturis, Non est voluntas nisi à Deo.
 Et rectè non scriptum est, quia verum non est. Alioquin etiam
 peccatorum, quod absit, ausi hor est Deus, si non est voluntas nisi
 ab illo. Vnde intelligimus malos accipere potestatem malefa-
 ciendi ad damnationem mala voluntatis sua, bonos autem ac-
 cipere potestatem credendi ad probationem bona voluntatis sua.*
 Hæc Augustinus. Sic ergo fides cælitus inspiratur, vt quam- *Liberum
 arbitrium
 cum Dei
 gratia.*
 nis ex dono Dei actu credamus, hoc tamen donum potentia-
 litati non repugnet, nec liberam credendi & nõ credendi po-
 testatem auferat, sed contrà hanc nobis potestatem tribuat,
 vt liberè credamus. Vtrumque vidit & docuit Augustinus:
 Deum facere vt credamus, & ipsum actu credere à Deo esse.
 Hoc tamen Dei opus in nobis potestatem credendi liberam
 à nobis non tollere, sed contrà hoc Dei opus hanc liberam
 credendi potestatem nobis conferre. Sicut Pelagius dicebat, *Epist. 107.*
*Si est Dei gratia, non est liberum arbitrium; sic è diuerso Cal-
 uinus censet, Si est liberum arbitrium, non est Dei gratia.*
 Vtrumque contra Pelagiũ docuit S. Augustinus. Vtrumque
 contra Caluinum, omnesque alios hæreticos, docet Ecclesia
 Catholica. Dei gratia facit vt credamus, quia adiuuat vt cre-
 damus; nec sine adiutorio gratiæ possumus credere. Lux fa-
 cit vt videamus, quia adiuuat visum; & sine præsentia lucis
 oculus non videt. Oculus tamen seipsum claudere potest
 vt non videat; & licet potestatem videndi imò & actum
 ipsum

Vide D.
Bernardū
in tract. de
gra. & lib.
arbitrio.

ipsum à luce accepit, tamen potestatem non videndi nō amittit. Sed sicut ad actum videndi duo concurrunt, lux affluens & oculi apertio, idque ita vt totus ille actus tum luci tum oculo tribuatur, nec partim lux partim oculus faciat videre, sed vtrumque coniunctim; sic ad actum credendi duo concurrunt, Dei gratia illuminans, excitans, & pulsans ad ostium cordis, & ipsum cor per illam gratiam adiutum seipsum aperiens, idque ita vt actus ille credendi totus sit ex gratia, & totus ex libertate cordis seipsum mouentis & aperientis. Quam ob causam hanc Dei gratiam, potestatem hoc loco & facultatem quandam supernaturalem homini datam *Evangelista* appellat: & frustra Calvinus proprium vocabuli sensum inuertere conatus est.

14. Verbum caro factum est.

Sex hæreses refutata.

Variæ hæreses hac parua sententiâ refutantur, sed imprimis. Prima Cerinthi, & eorum qui purum hominem Christum ponunt, nec ante existentem quam natus esset ex virgine. De Christo enim dicitur. Verbum quod erat apud Deum in principio, homo factus est. Non ergo purus homo, sed Deus & homo Christus erat. Secunda Nestorij, qui duas personas in Christo posuit. Si enim duæ personæ sunt in Christo, fieri non potest vt homo sit Deus aut Deus sit homo; sicut vna persona non potest prædicari de altera: & sic verè nō diceretur verbum factum esse carnem. Tertia Manichæorū qui veram in Christo carnem negauerunt. Si enim non fuit in Christo vera caro: sed apparens & ficta; falsum erit, *Verbum caro factum est.* Quarta Eunomij & aliorum quorūdam, qui voluerunt hoc loco verbū impropiè accipi pro eo quod Deus per alium loquitur, non pro eo per quod Deus intelligit, sibi que internè loquitur. Sed sic dicendum erat, Verbum factum est ad carnem vel carni, & non, Verbum caro factum est, vt argumentatur Ambros. lib. de Incarnat. Domini cap. 6. Quinta, hæresis Valentini, qui corpus Christi substantiæ creatae fuisse aiebat: quam hæresim, vox illa, Caro, aperte refutat. Sexta Eutycheis, qui post vñionem nisi vnā in Christo naturam ponebat. Sed vox *factum est*, vñionem signat duarum naturarum quæ integræ maneat. Nisi enim essent integræ, nec verbum erit caro, nec caro verbum.

Varia hæreses ex praua intelligentiâ.

Rursum ex horum verborum praua intelligentiâ quædam insignes hæreses exortæ sunt. Arius asserēbat verbū carnem

solam